

Üldhariduskoolide dokumendiregistrite seire kokkuvõte

Seire eesmärk ja ulatus

Alates 2001. aastast reguleerib avaliku sektori tegevuse läbipaistvust avaliku teabe seadus (AvTS). Selle seaduse eesmärgiks on tagada üldiseks kasutamiseks mõeldud teabe avalikkus, võimalusega igäühel sellisele teabele juurde pääseda. Üheks olulisimaks printsiibiks teabe avalikustamisel on avaliku sektori kohustus oma tegevuse käigus saadud ja loodud teave avalikustada seda küsimata, üheks selliseks teabe avalikustamise väljundiks on asutuse võrguleht. Avaliku teabe seaduse § 28 lg 1 annab loetelu teabest, mille teabevaldajad on kohustatud oma võrgulehel avalikustama. AvTS § 28 lg 1 p 31 kohaselt tuleb võrgulehel avalikustada ka asutuse dokumendiregister. Täpsemad nõuded dokumentide avalikustamise osas dokumendiregistri kaudu on ära toodu AvTS §-s 12.

Seirasin 2017. aasta kolmandas kvartalis üldhariduskoolide ja avalik-õiguslike ülikoolide dokumendiregistreid eesmärgiga kontrollida, kas need vastavad avaliku teabe seaduses sätestatud nõuetele. Kontrollisin eelkõige, kas koolil on avalik dokumendiregister olemas ja hindasin, kui lihtsasti on dokumendiregister leitav ning kas juurdepääsupiirangut vajav teave on kaitstud.

Vaatasin pisteliselt 2017. aasta jooksul registreeritud dokumente. Suurem tähelepanu oli suunatud kirjavahetusele, käskkirjadele ja erinevatele protokollidele. Seda seetõttu, et neis sisaldub tavaliselt kõige rohkem isikuandmeid ja teavet, millele juurdepääsu võimaldamist tuleb eelnevalt hinnata.

Seire hõlmas 18 üldhariduskooli ja 2 ülikooli. Kõik Eesti Hariduse Infosüsteemis (EHIS) registreeritud koolid saavad oma dokumendihaldust korraldada Eesti koolide haldamise infosüsteemis (EKIS). Seda võimalust olid paljud seiratavatest koolidest ka kasutanud.

Seire tulemused

1. Dokumendiregistri avalikkus

AvTS § 28 lg 1 punkt 31 sätestab, et teabevaldaja peab avalikustama asutuse dokumendiregistri. AvTS § 29 lõike 1 kohaselt tuleb see avalikustada veebilehel või lisada link, mille kaudu teave kättesaadav on.

- Ainult ühel koolil oli dokumendiregistriga seonduv täielikult nõuetekohane.
- Dokumendiregister ei olnud leitav kooli kodulehel ega EKIS-e registri kaudu kaheksal koolil.
- Kaheksal koolil oli dokumendiregister leitav ainult EKIS-s ilma, et kooli kodulehel oleks sellele viide olnud.
- Kahel koolil oli dokumendiregister leitav kooli kodulehel, kuid mitte nn 1 kliki kaugusel ehk dokumendiregistri asukohta pidi veebilehe kaudu pikemalt otsima. Ühel koolil oli dokumendiregister küll kodulehel leitav, kuid sisenemiseks oli vaja kasutajanime ja parooli.

- Ühel ülikoolil oli kasutusel dokumendihaldussüsteem, mis siiski ei vasta dokumendiregistri nõuetele, sest näiteks jooksva aasta dokumente sealt leida ei saanud. AvTS § 12 lõike 1 alusel tuleb aga dokumendiregistris registreerida dokumendid nende saabumise või väljasaatmisele järgneval tööpäeval.
- Leidus koole, kellel oli dokumendiregister EKIS-s olemas, kuid dokumenti ei õnnestunud tehnilise veateate tõttu kuvada.

2. Isikuandmete kajastumine metaandmetes

Alates 16.01.2016 on seadusandja keelanud füüsiliselt isikult saadud või talle saadetud dokumentide avalikus vaates näidata füüsilist isikut tuvastada võimaldavat teavet (AvTS § 12 lg 3¹). Heameel on tõdeda, et registripidajaid on sellest nõudest üldiselt kinni pidanud. Siiski oli ühe kooli dokumendiregistris näha kirjade ja pöördumiste saatjate nimed.

3. Juurdepääsupiiranguga teabe kaitstus

Dokumendi registreerijal tuleb hinnata selle sisu ning vajadusel piirata teabele juurdepääsu seaduses sätestatud alustel ja tähtjaks (AvTS § 35 ja § 40). Seire käigus ei tuvastanud ma dokumente, mis ei oleks pidanud avalikud olema. Samas ei pruugi see tähendada, et selliseid ei probleeme ei esine, sest pooltel seiratud koolidest puudus üldse kättesaadav ja toimiv dokumendiregister.

4. Dokumendiregistris AK märgete ja aluste olemasolu

Dokumentidele saab juurdepääsu piirata seadusest tulenevatel alustel, mille loetelu on AvTS §-s 35. Enamasti olid juurdepääsupiirangud seatud AvTS § 35 lg 1 punktide 11 ja 12 alusel, mille põhjendatuse üle siiski ilma järelevalvemenetlust algatamata dokumendi sisu nägemata otsustada ei saa. Pidades silmas aga koolides peetava kirjavahetuse ja dokumentide iseloomu, mis on seotud tihti õpilaste võimete hindamisega, on vähemalt punkti 12 alusel eraelu puutumatus kaitseks seatud juurdepääsupiirang reeglina põhjendatud.

6. Järeltegevus, teavitus

Koolidele, kelle kodulehe kaudu ei olnud dokumendiregister lihtsasti leitav, teen ettepaneku avaliku teabe seaduse nõuete paremaks täitmiseks. Koolide suhtes, kelle dokumendiregister ei olnud leitav ühestki allikast, juurdepääs oli piiratud kasutajanime ja parooliga või kus dokumendiregistri metaandmetes sisaldasid eraisikute nimed, alustan järelevalvemenetlust.

Koostanud: vaneminspektor Liisa Ojangu